

1 oktober 2018

Änglarna

Den 29 september infaller *Mikaelidagen*. Kyrkan i väst uppmärksammar änglarna den här dagen eller den närmast därpå följande söndag. Valet av datum har sin bakgrund i att en basilika i Rom, dedikerad till ärkeängeln Mikael, invigdes den 29 september under 500 talet. Redan före det fanns det kyrkor med ärkeängels namn såväl i Rom som på andra platser. Vid de större klostren i Egypten finns det alltid flera kyrkor innanför klostermurarna. Många gånger är huvudkyrkan uppförd i ärkeängels namn. Detta för att påminna om att klostret står under Guds och änglarnas beskydd.

I Sverige kom Mikaelidagen, eller *Mickelsmäss* som den också kallats att få sin särskilda plats i bondesamhället. Den här dagen firades förr som en markering för att man nu definitivt går från sommaren mot höstens mörkare tider. Man flyttade tillbaka från sina fäbodvallar där djuren haft sina sommarbeten. Man plockade fram ljusen som började tändas om de allt mörkare kvällarna. Det var ofta fest och marknad runt Mikaelidagen. Det var särskilt ungdomarnas högtid. En återseendets tid efter en lång sommar ifrån varandra.

Ängladagen påminner om kampen mot mörkret. Särskilt i Uppenbarelsebokens skildringar av änglarna är det tydligt att de kämpar och strider för det goda mot de onda makterna, i himlen och på jorden.

Änglarna äger en rad olika egenskaper. Just ärkeängeln Mikael kallas i Daniels bok för ”den store änglafursten” och är en som kämpar mot ondskans makter för att ta Guds folk under sitt beskydd. Även i den sista striden som tecknas med apokalyptiska bilder i Uppenbarelseboken spelar ärkeängeln Mikael en tydlig roll.

Vi möter änglar genom bibeln från den första boken till den sista. Jesu eget liv är, som vi snart skall se, omgivet av änglabesök.

Vilket förhållande har då vi till dessa varelser och hur skall vi förstå änglarnas närvaro i skrifterna och i våra liv?

Pedagogiken i det här månadsbrevet är den enklast tänkbara och kan sammanfattas i frågorna:

Vad gör änglar enligt bibeln?

Kan vi som människor göra något av det änglar gör?

Om ärkeängeln Mikael symboliserar beskydd så är ängeln Gabriels roll budbärarens. Det är ordagrant just det ordet ängel (angelos) betyder. Sändebud eller budbärare.

Änglabesöken i bibeln sker många gånger vid övergångar och är tecken på att något avgörande håller på att ske i frälsningshistorien. Via Sakarias och Elisabeth, som är djupt förankrade i det judiska förbundets folk, föds Johannes, ”den Högstes profet” som skall gå före Herren och bana väg för honom. Födelsen av Johannes har också den förebådats av ängeln Gabriel vid altaret i templet där Sakarias står i prästtjänst.

Så änglamötet framför andra; Ängeln Gabriels besök hos Jesu moder Maria:

Lukasevangeliet 1:26-38

I den sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd från Gud till en ung flicka i staden Nasaret i Galileen. Hon hade trolovats med en man av Davids släkt som hette Josef, och hennes namn var Maria. Ängeln kom in till henne och sade: ”Var hälsad, du högt benådade! Herren är med dig.” Hon blev förskräckt över hans ord och undrade vad denna hälsning skulle betyda. Då sade ängeln till henne: ”Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, och han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut.” Maria sade till ängeln: ”Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man.” Men ängeln svarade henne: ”Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktsam är nu i sjätte månaden. Ty ingenting är omöjligt för Gud.” Maria sade: ”Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt.” Och ängeln lämnade henne.

”Var inte rädd” är en återkommande hälsning från änglarna. Vem av oss behöver inte höra den, återkommande.

Något som leder tanken fel är om vi gör en alltför dualistisk uppdelning där änglarna bor i himlen, som är fylld av helighet och ständig lovsång för att någon gång på Guds uppdrag göra ett nedslag i den onda materiella världen. Då tappar vi bort den mer sammanhållna visionen som jag finner ligga mycket närmare Jesu tal om Guds rike.

I en av de gammaltestamentliga texterna för Mikaelidagen utspelar sig scenen där Jakob vilar sitt huvud mot en sten och mitt i natten i en dröm får se en steg som är rest mot skyn där Guds änglar steg upp och ned. Såväl stegen som änglarna är en tydlig symbol i judisk tradition som talar om förbindelsen mellan himmel och jord. Om vi tittar närmre på när himlen bryter in i tiden i Jakobs liv kan vi verkligen låta det romantiska skimret stå tillbaka och leva oss in i den förundran och bävan som Jakob ger uttryck för: ”Sannerligen”, sade han, Herren är på denna plats, och jag visste det inte!” (1 Moseboken 28:16)

Jakob är en notorisk lögnare. En som manipulerar sin omgivning för sina egna syften. Nattsömmen med stenen som huvudkudde är av goda skäl inte särskilt god. Mitt i denna bristfälliga och splittrade tillvaro förbinds himmel och jord i Jakobs liv.

Änglarnas närvaro kan alltså vara en erfarenhet mitt i det ångestfyllda och mitt i det mest vardagliga. Snoriga barn, leriga gallonbyxor, sjukdom, oöppnade fönsterkuvert på dörrmattan, datorer som hänger sig... det som är din kamp... inget av detta behöver stå i vägen för att vi skall kunna erfara Guds närvaro, utan ”Herren är på denna plats, och jag visste det inte.”

En stackars ökenbroder som en dag hörde barnröster ute i öknen beklagade sig inför sin broder över att barnen distraherade honom och störde bönen. Den mer erfarna brodern frågar då stilla:
- Är det änglarna som stör dig?

Änglarna återkommer för övrigt ofta i ökenfädernas bildvärld. Paulos av Thebe, den första eremitens liv, beskrevs av Antonios den store som ”änglalikt.” Även om ökenfädernas tillvaro kan tyckas vara en strävan efter ett änglalikt liv i form av en frigjord avskildhet, bort från världen, så är vardagen och det jordnära högst påtaglig också i öknen.

Det fick Johannes den korte lära sig den hårda vägen: Han trodde i sin ungdomliga iver att ett riktigt andligt liv innebar att vara fri från arbetets möda

och vardagliga bestyr och att likt änglarna bara ägna sig åt bönen. Han gav sig ut i öknen endast iförd sin mantel och utan någon matsäck. När han efter en vecka utsvulten kom tillbaka till klostret och knackade på sin äldre broders dörr fick han svaret:

- Johannes har blivit en ängel och finns inte mer bland människor.

Då tiggde Johannes och bad:

- Det är ju jag!

Men brodern släppte inte in honom utan lät honom stå och plågas tills dagen grydde. När morgonen väl kom och dörren öppnades är värmen i hans röst inte att ta miste på:

- Du är en människa Johannes och måste arbeta för att försörja dig.

Då gjorde Johannes metanoia och sade:

- Förlåt mig.

Själavård av den lite hårdare skolan, men ack så sann. Arbetet och bönen skall inte ställas mot varandra utan berikar varandra. Kanske kunde även Johannes nu säga om det vardagliga arbetet: ”Herren är på denna plats, och jag visste det inte.”

En ängel kan visa sig i det som är så enkelt och ringa att det riskerar att gå oss förbi. Därför uppmanar Paulus oss att alltid vara gästfria och behandla varje medmänniska som vore det en ängel:

Hebreerbrevet 13:2-3

”Kom ihåg att visa gästfrihet, ty det har hänt att de som gjort det har haft änglar till gäster utan att veta om det. Tänk på dem som sitter i fängelse, som om ni var fångar med dem. Tänk på dem som blir misshandlade, som om det gällde er egen kropp.”

En likhet mellan människan och änglar är att vi båda till skillnad från den Treenige Guden är skapade varelser. När det berättas att änglarna lovsjunger Gud dag och natt sker det av fri vilja. De har som skapade väsen, om än andliga, precis som människan fått den yttersta kärleksgåvan; den fria viljan. Utan den vore lovsången inget annat än ”ekande brons, en skrällande cymbal” men nu vet vi att änglarnas sång som ljud över herdarnas äng – ”Ära i höjden åt Gud och på jorden fred åt dem han har utvalt” – är en följd av änglar som ödmjukt tagit emot ett uppdrag från Gud att förbinda himmel och jord. Denna lovsång får vi stämma in i så ofta vi vänder oss till Gud i tillbedjan. I den koptiska liturgin står diakonerna med vita dukar, dubbelvikta i form av trianglar, mellan sina händer runt altaret och påminner församlingen om änglarnas närvaro och människans inbjudan att i gudstjänsten föras in i den himmelska dimensionen.

En annan likhet mellan människan och änglar är att vi ser exempel på att ”högmod går före fall.” Den lite märkliga texten i Jesaja 14 gör mönstret smärtsamt tydligt – det gäller änglar såväl som människor – i samma stund man bestämmer sig för att av egen kraft lyfta sig över det skapade för att försöka bli som Gud tar det en ände med förskräckelse med fall och splittring som följd. Det gäller såväl ätandet av kunskapens träd som byggandet av Babels torn eller en uppåtgående strävan i änglavärlden.

Jesaja 14:12-15

Ack, fallit har du från himlen, lysande stjärna, gryningens son,
du har krossats mot jorden, du som betvingade folken.

Det var du som sade till dig själv: ”Upp till himlen skall jag stiga.

Ovan Guds stjärnor skall jag resa min tron och ta säte på gudaberget
längst uppe i norr. Jag skall stiga upp ovan molnen, jag skall bli som den
Högste.” Men ner till dödsriket störtas du, längst ner i avgrundens djup.

Det här sammanhanget har av kyrkan setts som en bild för hur Lucifer, ljusets ängel, blev en fallen ängel och är den som Jesus hänvisar till i en av evangelietexterna för Mikaelidagen. ”Jag har sett Satan slungas ner från himlen som en blix.” (Lukasevangeliet 10:18).

Jesus är inte bara omgiven av änglar i samband med sin födelse utan också i den mer offentliga tjänsten såväl som i uppståndelsen och himmelfärden.

När Jesus frestats 40 dagar i öknen blir han betjänad av änglar. När han lider av ångest i Getsemane trädgård kommer en ängel honom till tröst. När han uppstått på den tredje dagen är det änglar som möter de sörjande kvinnorna och förklarar att graven är tom. När han väl stiger upp till himmelen får de 11 kvarvarande lärjungarna en förklaring till vad som har hänt genom en ängel.

Till sist kan vi konstatera att änglar både kan glädja sig över människor som hittar hem till Gud och befria dem som är fångna.

Liknelsen om det förlorade myntet i Lukas 15 avslutas med Jesu ord. ”På samma sätt, säger jag er, gläder sig Guds änglar över en enda syndare som omvänder sig.”

Petrus blir befriad ur fångelset av en ängel.

Vi återvänder till den enkla pedagogiken och frågan:
Kan vi som människor göra något av det änglar gör?

Vi kan föra fram olika budskap om frid och trygghet där rädsla råder.
Vi kan verka för befrielse i olika slags fångenskap och slaveri.
Vi kan kämpa för det goda ljuset mot mörkrets makter. I Jesu namn! I korsets tecken.
Vi kan leva av änglarnas livsluft i lovsång och tillbedjan.
Vi kan dela änglarnas glädje då någon finner sitt sanna hem hos Gud.
Vi kan vara Guds budbärare med himmelens hälsning till varandra.
Vi kan visa gästfrihet och därmed få möta en ängel där vi minst anar det.

Låt oss stämma in i slutbönen från Mikaelidagens Laudes:

O Gud, i din outgrundliga vishet har du sänt heliga änglar till dina vänners tjänst. Ge oss nåd att med dem strida mot allt ont, så att vi med dina änglar får dela evighetens glädje. Genom sin Son Jesus Kristus, vår Herre och Gud, som med dig, Fader, och den helige Ande lever och råder från evighet till evighet.
Amen!

*Studieresa till Egypten -
25 februari - 2 mars 2019*

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby och Johannesakademien erbjuder en studieresa till kurs- och retreatgården Anafora med klosterbesök i Wadi Natrun. Dagarna är uppdelade i två spår. Man anmäler sig och följer det ena eller det andra.

Spår 1. Arvet från Ökenfäderna och mötet mellan stillhet och vardagsliv. Spåret består av undervisning på plats på Anafora och klosterbesök i Wadi Natrun. Spåret leds av Samuel Rubensson.

Spår 2. Liturgisk verkstad med utgångspunkt i den koptiska kyrkans gudstjänstliv som är den huvudsakliga källan till Ekumeniska Kommunitetens Ökenmässa. Spåret består av undervisning och övning i liturgin samt klosterbesök i Wadi Natrun. Spåret leds av Jonas Eveborn.

Under dagarna på Anafora hoppas vi få möta biskop Thomas och hans undervisning. Detta gäller båda spåren. Det är dock för tidigt att veta något säkert om biskop Thomas kalender i nuläget.

Anmälan

Anmälan skickas till anmalan@ekibs.se

Vid anmälan, ange: ”Spår 1. Arvet från Ökenfäderna” eller ”Spår 2. Liturgisk verkstad”

En bekräftelse skickas till samtliga ansökningar med besked om man har erhållit en plats eller inte. Där framgår information om en anmälningsavgift på 600 SEK möjlighet att ange behov av specialkost samt önskan om enkelrum. Dessa fördelas i turordning utifrån behov. För övriga erbjuds del i flerbäddsrum. Sänglinne ingår.

Anmälan är genomförd först när anmälningsavgiften är betald. Denna kan ej återbetalas.

Sista anmälningsdag för deltagande är den 1 november. Kursen har plats för 30 deltagare. Då platserna är fyllda upprättas en kölista.

Kostnad & Resa

Kursavgift och logi på Anafora: 6.300 SEK (Svenska kronor).

Varje deltagare bokar och betalar sin resa till Kairo. Vid passkontrollen på flygplatsen i Kairo betalas turistvisum. I nuläget är denna avgift 25 USD (220 SEK.)

En gemensam transport till Anafora arrangeras från Kairo kvällen den 25 februari och tillbaka lördagen den 2 mars. Exakta tider meddelas senare. Den som reser från Kairo till Anafora vid andra tillfällen kan kontakta Anafora för transport. (Som det är nu är det klart billigaste och enklaste att ta Egypt Air direktflyg från Köpenhamn).

Övriga frågor och info: preses@ekibs.se

Anafora

Anafora är beläget ca 10 mil norr om Kairo med närhet till klostren i Wadi Natrun.

Anafora har idag utvecklats till ett retreat och studiecenter men fungerar också som farm med odlingar och djurhållning. Man strävar efter att så långt möjligt bli självförsörjande. När det gäller studiecentret har biskop Thomas inspirerats

MÅNADSBREV TILL EKUMENISKA KOMMUNITETEN I BJÄRKA-SÄBY

mycket av det nordiska folkhögskoleväsendet. Studenterna kommer från El Quseia, det stift biskop Thomas är biskop över, som är beläget i Egyptens fattigare delar i Upper Egypt.

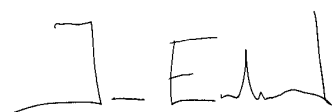
Anafora har vuxit fram på förunderliga vägar genom mötet mellan den svenska journalisten Katja Bexar och biskop Thomas under slutet av 90-talet. Tillsammans övertog de en övergiven farm och har genom åren byggt upp detta centrum som välkomnar såväl kyrkliga besökare som andliga sökare från olika delar av världen. På området finns ett stort antal byggnader för olika behov. Gästhusen är inspirerade av tidiga eremitboningar och huserar 1-5 personer. Anafora erbjuder helpension. I kyrkan firas dagliga gudstjänster.

Anafora vill vara en dynamisk miljö som är under ständigt formande utifrån mötet med människor som hittar till platsen. Både Katja och biskop Thomas är nära vänner till vår Kommunitet och har besökt Bjärka-Säby vid flera tillfällen.

Under dagarna på Anafora kommer vi delta i de dagliga tidebönerna men också fira egna ökenmässor.

Varmt välkommen med din anmälan.

Guds frid

A handwritten signature in black ink, consisting of the letters 'J', 'E', and 'W' written in a stylized, cursive manner.